

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 99347. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen *hver dag* kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Kjenn din religion. — Mystici Corporis — St. Olavskirkens nye korsvei. — Hellige menn. — Bønn til verneenglen av St. Gertrud. — Pavelig kammerherre Paus in memorian. — Pastor Maeschs jordferd. — Her hjemme.

Kjenn din religion.

Av A. J. LUTZ. O. P.

IV. Gud.

Ved åpenbaringen vilde Gud selv undervise menneskene. Det er av Gud selv vi mottar våre religiøse kunnskaper når Kirken, «sannhetens støtte og grunnvoll» (1. Tim. 3, 15) framsetter sin lære for oss eller når vi leser bibelen i samfunn med Kirken og den apostoliske tradisjon.

Hva er det da Gud lærer oss? Ikke noe annet enn Gud selv. Sant nok både de hellige bøker og den kirkelige læremyndighet gir oss opplysninger om mange andre ting. Vi hører om verdens skapelse, om syndefallet, om det utvalgte folks liv gjennom årtusener. Vi lærer frelseshistorien, Jesu liv, død og oppstandelse, vi ser Kirkens tilblivelse og organisasjon og vekst, vi mottar moralske bud og forbud. Men alt dette blir framsatt med henblikk på Gud. Han er opphav til alt og det siste endemål for alt. Det er seg selv Gud vil meddele oss ved sitt ord i bibelen og i Kirken.

Først og fremst lærer Gud oss hvem Han er. Hva er Gud? er et av de store spørsmål som tanken stadig kretser om hos alle mennesker som tenker. Men deres tanker har på en dobbelt måte faret vill. Enkelte fortapte seg i hovmot, i overvurdering av sin egen åndskraft og mente å kjenne det guddommelige med sin fornuft alene. Det er sant at vi ved ettertanke over verdensaltet kommer til den fornuftsslutning at Gud må være til som høyeste årsak og som urgrunn til alt. Men hva Gud er, det kan fornuften ikke si oss så lenge den er overlatt til seg selv. Andre mente at de på forhånd måtte gi opp og erklærte at det guddommelige i det hele tatt

ikke kan erkjennes, og at en åpenbaring er umulig. Hvis Gud eksisterer, påstår de, så må han være uendelig fremmed for oss, i den grad fremmed at alt det mennesket sier om ham bare er tomme ord.

De tar feil, de siste som de første. Guds vesen kan ikke erkjennes av den menneskelige fornuft, så lenge den ikke ved en særlig hjelp fra Gud blir høynet og styrket. Men har vi fått denne hjelp — og vi får den nettopp ved åpenbaringen — så er Gud ikke lenger fremmed for oss. Vel kan Gud alene kjenne Gud fullkomment, men Gud vilde opphøre med å være Gud dersom det ikke stod i hans makt å gi seg til kjenne til mennesker som han har skapt i sitt bilde. Vår menneskelige ånd er for svak og for snever til å oppfatte det guddommelige mysterium. Selv våre høyeste idéer er for begrensede til å gjengi det. For alle våre idéer er lånt fra den skapte verden og avspeiler begrensede og forkrenkelige ting. Men når Gud vil, så kan han opplyse vår forstand på en høyere måte enn vår naturlige erkjennelsesveg. Han kan berike vår ånd med en høyere kunnskap enn den vi finner i naturen og i oss selv. Han kan la en avglans av sitt vesen skinne igjennom våre menneskelige idéer og ord, slik at vi i det minste får en anelse om hans opphøyede vesen. Det er det Gud har gjort ved åpenbaringen. På spørsmålet hvem Gud er, har Gud selv gitt oss svar.

«Da sa Moses til Gud: Men når jeg no kommer til Israels barn og sier til dem: Deres fedres Gud har sendt meg til dere, og de så spør meg: Hva er hans navn? — hva skal jeg da svare dem? Og Gud sa til Moses: Jeg er den som er; og han sa: Så skal du si til Israels barn: «Jahve» (Jeg er) har sendt meg til dere» (2. Mos. 3, 13. 14). Ikke noe annet

vesen kan gjøre krav på dette navn «jeg er». Ikke noe av alt det som finnes i himmelen og på jorden, den høyeste engel, like så lite som det minste sandkorn har sin tilværelse ved sin egen makt. Alle disse veseners egentlige navn er intethet. Når de likevel er til, så er det fordi Gud gav dem å være og å virke. Ved å gjøre dem delaktig i sin egen grenseløse virkelighet utfridde han dem fra deres intethet. «I ham lever vi, rører vi oss og er vi» (Ap. gj. 17, 29). «På den måten er Gud til at de skapte ting sammenliknet med ham ikke er til. Betrakter vi dem uten å sammenlikne dem med Gud, så er de all den stund de er av ham, men betrakter vi dem ved siden av Gud, så er de ikke, for bare den virkelighet som er av seg selv, er den egentlige sanne virkelighet og Gud alene er den» (St. Augustin, in psalm. 134).

«Den som er» er altså Guds navn. Det vil si et vesen som har i seg selv og ved seg selv all virkelighetsfylde slik at det ikke finnes noe virkelig i den materielle eller den åndelige verden, som ikke har sitt utspring i Gud.

Tenker vi nærmere over det, forstår vi også hvordan alle andre egenskaper som åpenbaringen tillegger gud, utledes av dette høyeste navn Jahve. A) Gud kalles den ene. «Hør Israel, Herren vår Gud, er over alle, ved alt og i oss alle» (Ef. 4, 6). Er Gud det høyeste vesen, hvordan kunde det være flere guder? Både hedningenes avguder og manikeernes tro på to høyeste vesener, det ene den gode Gud, den andre den onde, er fostre av en villedet fantasi som forestiller seg det guddommelige etter menneskelige bilder. B) Gud er også den fullkomne sannhet. Den høyeste virkelighet er også det som er gjenstand for den høyeste erkjennelsesevne. «Gud er lys og det finnes ikke mørke i ham» (1. Joh. 1, 5). Alt det som ellers er sant, det vil si alt det som opplyser vår forstand har sin kilde i den guddommelige sannhet, likesom det har sin tilværelses opphav i den høyeste virkelighet. C) Av den samme grunn kalles Gud også det fullkomne gode og den absolutte skjønnhet. «Ingen er god uten Gud alene» (Luk. 18, 19). Om Guds visdom står det skrevet: «Den er herligere enn solen og stjernenes prakt, den er reinere enn alt lys» (Visd. 7, 29). Alt det som er elskelig og attråverdige, alt det som gleder og oppløfter hjertet ved sin skjønnhet og harmoni, har sitt utspring i Gud og finnes bare i ham uten mangler og uten grenser. Med sin grenseløse lønndomsfulle rikdom av fullkommenhet er Gud opphav til den dype higen etter sannhet, salighet og skjønnhet som gjør menneskets hjerte urolig inntil det hviler i ham. D) Det absolutte og høyeste vesen er også nødvendigvis evig og uforanderlig. «Før fjellene ble til og du skapte jorden og jorderike, ja fra evighet til evighet er du, Gud» (Salme 90, 2). «De skal forgå, men du blir stående; de skal alle eldes som et klede, som et kledebon omskifter du dem, og de omskiftes, men du er den samme, og dine år får ingen ende» (Salme 102, 27. 28). «All god

gave og all fullkommen gave er ovenfra og kommer ned fra lysenes far, og hos ham er det ikke forandring eller skygge av omskifte» (Jak. 1, 17). Gud ble ikke til, han er. Gud opphører aldri, han er. Hvilken makt har kunnet gi ham eller kunnet frata ham tilværelsen, siden han er selv innbegrepet av all virkelighet. Og Guds tilværelse måles ikke etter dager eller år, han er over tiden, hans liv utfolder seg ikke, det er selve livets fylde. Han eier sitt vesen i et evig, eneste nu som aldri forgår. Uendelig høyt over alle omskiftninger, i evig uforanderlig majestet hersker Gud over alle tider.

Vi mennesker som er tiden underkastet og står under en uopphørlig omskiftningslov kan ikke forestille oss evigheten. Vi tenker det evige under bilder fra den flyktige tid og forestiller oss det som en lang rekke av årtusener og Guds uforanderlighet er vi fristet til å tenke oss som noe ensformig, uvirksomt og livløst. Nei, Gud er uforanderlig og evig, nettopp fordi han er livets fylde. «Vi må altså ikke med Guds evige ro forbinde tanken med uvirksomhet, treghet, slapphet, likeså lite som vi må tenke oss hans virken forbundet med anstrengelse, med nye tiltak og beregninger. Han forstår å virke midt i sin evige ro og rolig å hvile midt i sin virksomhet. Novit quiescens agere et agens quiescere.» (St. Aug. De Civ. Dei XII, 15 alinea.) E) Det absolutte, evige vesen er nødvendigvis ånd, den høyeste, reineste ånd. En sammenblanding av det guddommelige med noe materielt eller legemlig er umulig. Gud vilde ikke være den evige uforanderlige, han vilde heller ikke være lyset uten mørke, heller ikke den absolutte visdom eller kjærlighet. For alt det som går inn i begrepet åndelig liv, nemlig forstand, vilje, kjærlighet må Gud eie i en enestående fullkommenhet. Det vil si slik at både hans forstand og vilje er identiske med selve den guddommelige natur og således hevet over all begrensning.

Disse og liknende navn bruker åpenbaringen for å tale om Gud. Disse navn er sanne, de kunngjør oss virkelig noe av det guddommelige vesen. Men åpenbaringen minner oss også om at vi aldri kan nå til bunns i Guds mysterium. Gud alene kjenner Gud fullkomment. For oss er han den uransakelige, den uutsigelige. «Men Moses sa: La meg da få se din herlighet! Og han sa: Du kan ikke se mitt åsyn; for intet menneske kan se meg og leve» (2. Mos. 33, 18. 20). «No ser vi som i et speil, i en gåte, men da: åsyn til åsyn. No skjønner jeg stykkevis, men da skal jeg kjenne fullt ut som jeg selv er kjent fullt ut.» (1. Kor. 13, 12). Men det lille vi oppfatter av Guds mysterium i vår begrensede ånd, om det så bare er et svakt glimt og likesom det matte, kalde skjær som fjelltoppene i polaregnen oppfanger av den fjerne sol ved middagstid seinhøstes, gir oss likevel uendelig mer av den evige sannhet enn all verdens vitenskap. I et eneste ord fra Gud og om Gud er det mer visdom, fred, håp og glede enn i alt åndsliv som stammer fra den skapte verden.

MYSTICI CORPORIS —

Den siste pavelige rundskrivelse.

Den Hl. fader Pius XII utsendte 29. juni en rundskrivelse som vil gå over i historien under betegnelsen: **Mystici Corporis** —. Som navnet angir handler den om Kristi mystiske legem og om vår forening med Kristus gjennom Kirken som dette mystiske legem. Rundskrivelsen er like imponerende ved sitt storslåtte teologiske innhold som ved de praktiske anvisninger den gir. Vi skal bringe et kort referat av dens innhold.

I en lengre innledning redegjør paven først for sitt motiv til å utsende dette dokument. Det er dels selve emnets storhet og dels den nuværende verdenssituasjon som ligger til grunn for det. Med det siste mener den Hl. fader den tendens som no gjør seg gjeldende hos Kirkens fiender til å vende seg bort fra kristendommens lys for å søke tilbake til et overvunnet hedenskaps mørke. Dessuten vil Pius XII veilede dem som står utenfor den katolske Kirke, men likevel ofrer den en stadig stigende oppmerksomhet og interesse. Endelig har personlige grunner spilt inn ved utstedelsen, nemlig takknemlighet for den kjærlighet og samfølelse som katolikker i alle land la for dagen ved pavens 25 års bispejubileum samt den omstendighet at det no skal reises en kirke i Rom for pavens vernehelgen: pave Eugen I.

Men hovedårsaken til «Mystici Corporis —» er den store bekymring som hviler tungt på Kirkens øverste hyrde. Det er i den seinere tid så vel innenfor som utenfor Kirken blitt skrevet meget om Kristi mystiske legem. Og som det pleier å gå i slike tilfelle er det framsatt teorier som er uforenlig med den kristne tro og lære. Det merkelige er at disse meninger representerer standpunkter som er helt uforenelige og som står i strid med hverandre eller helt utelukker hverandre. På den ene side står den «vulgære naturalisme» som forneker alt overnaturlig og som derfor ikke kan se annet i Kristi Kirke enn en forening av mennesker, som utelukkende holdes sammen av juridiske og moralske bånd som alle andre foreninger. på den annen side finner man så en falsk mystisisme, som vil utslette grensen mellom Skaperen og skapelsen og i overensstemmelse med denne tendens derfor forfalsker Skriftens lære om Kirken.

For no å tilbakevise alle disse villfarelser og få en ende på den usikkerhet som de har fremkalt i mange sjeler har paven framsatt den katolske lære om det tros mysterium som vi kaller Kristi mystiske legem. Ut fra Skriften og Tradisjonen klarlegges i første avsnitt av rundskrivelsen at

Kirken er Kristi mystiske legem.

Hvert ord i dette tas til utgangspunktet for inngående forklaringer. Kirken er et «legem», som tross lemmenes mangfoldighet er en udelelig og synlig enhet. Som menneskelegemet er organisk bygd opp er også Kirken det. Lemmene holdes i live av et

annet organ, nemlig de hellige sakramenter. Den som ved dåpen er opptatt i Kirken og bekjenner seg til den kristne tro er et lem på dette legem så lenge han ikke selv oppgir sin forbindelse med Kirken. Ved Guds barmhjertighet utestenger ikke all synd fra Kirkens fellesskap — det er bare skisma, vranglære og frafall som overskjærer båndet.

Rundskrivelsens andre del handler om de troendes fellesskap med Kristus gjennom Kirken, Kristi mystiske legem. Kirken er etter sin stifters vilje bygd opp som et **fullkomment organisert samfunn**, som gjennom sine medlemmer skal forherlige Gud og lammet idet alle skal arbeide på helliggjøring og fullkommenhet.

I den tredje delen advarer den Hl. far mot falsk lære og praksis i trosspørsmål. Advarslene rettes først mot

den falske mystisisme.

Det finnes de, sier paven, som ikke fullt ut har forstått at apostelen Paulus bare har talt om Kristi mystiske legem i overført betydning. Hvis man ikke skjelner klart mellom begrepene **fysisk legem, moralsk legem og mystisk legem** vil man oppkonstruere et uriktig enhetsbegrep. Likeså langt fra sannheten er en annen villfarelse, som ut fra vår hemmelighetsfulle forbindelse med Kristus vil danne en falsk

Kvietisme eller passivitet,

som ene og alene tilligger den Hellige ånds virke i den kristnes sjel all framgang i dyd og alt religiøst liv idet den utelukker og tilsidesetter vår egen medvirken og medhjelp. Naturligvis kan ingen benekte at Kristi hellige ånd er den eneste kilde til all himmelsk kraft for Kirken og dens lemmer. Men når det dreier seg om at mennesket skal holde ut i sin streben etter helliggjøring og med iver og glede gjøre framskritt i nåde og etter evne oppmuntre andre til det samme — da er dette alt sammen noe som den guddommelige ånd ene bevirker om mennesket selv utfører sin del ved daglig og energisk arbeid.

En annen mening er likeså skjebnesvanger, nemlig den som hevder at man ikke bør legge for megen vekt på

hyppige skriftemål

av tilgivelige synder, fordi den alminnelige syndsbe-kjennelse er å foretrekke som Kirken hver dag ved sine prester avlegger i messen sammen med sine barn, som er forenet med den i Herren. Visselig kan tilgivelige synder sones på mange forskjellige måter, men når det gjelder å oppnå bedre framskritt på dydens veg må Vi i første rekke anbefale den fromme skikk som Kirken har innført under Helligåndens ledelse, ofte å bekjenne sine synder. Dårilige vaner utryddes og åndelig likegladhet forhindres. Samvit-



4. stasjon: Jesus møter sin hellige mor.

St. Olavskirkens nye korsvei ble ved en enkel, gripende høytidelighet innviet forleden aften — tirsdag 14. september. Hs. høyærv. biskop Mangers forrettet ved denne høytidelige handling, assistert av sokneprest Sund, pastor Ugen og pastor Hogenes. Koret var verdig og vakkert smykket med et stort krusifiks omgitt av praktfulle kandelabre med brennende lys — og med blomster.

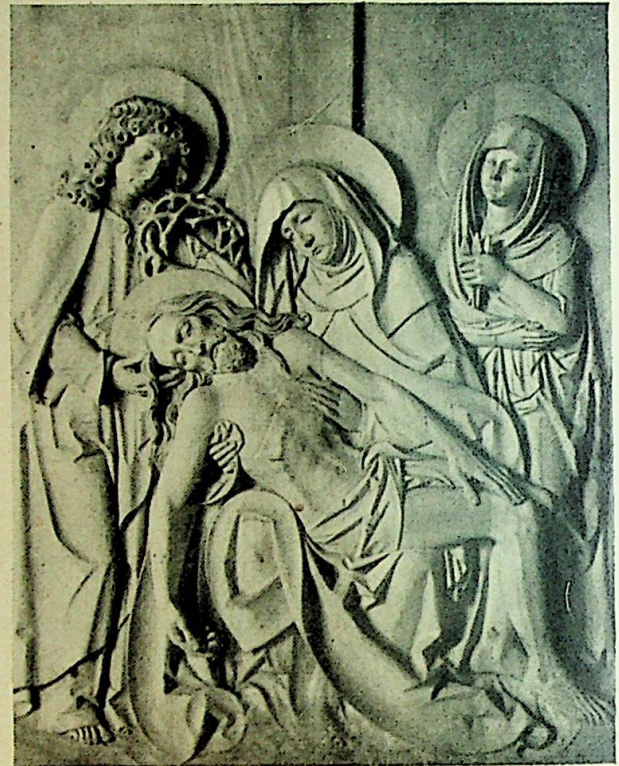
Gudstjenesten ble innledet med langfredagshymnen «Crux, fidelis inter omnes —» sunget av kirkekoret. Deretter holdt biskopen en kort preken, hvor han først redegjorde for korsveien som er utført av billedhogger Dettinger og skjenket hs. høyærverdighet av en venn som gave til hundreårs jubileet. Menigheten ble lagt varmt på hjerte alltid å være helt med i korsveiandakten, således at vi måtte leve oss inn i de gripende mysterier som den omhandler. Om ikke ordene nettopp var de som blir brukt her i referatet, var inntrykket de avsatte i sinnet dette: at vi i særlig grad måtte stanse opp ved denne andakt og følge vår

tigheten blir mer fintmerkende og viljekraften tiltar. Sjelen står under kompetent åndelig veiledning og Guds nåde tilflyter rikeligere gjennom sakramentet.

Til slutt taler paven om den private bønns verdi i forhold til den felles bønn som forrettes i Kirkens navn. Om enn den bønn som frambæres av Kirken, vår mor, overgår all annen bønn på grunn av Kirkens verdighet, så savner dog andre bønner hverken verdighet eller kraft, når de oppsendes privat.

De positive formaninger som følger etter advarselene kan sammenfattes i den ene setning: «Elsk

St. Olavskirkens nye korsvei.



13. stasjon: Jesus tas ned fra korset.

frelser skritt for skritt på hans smertens veg og ta del i hans lidelser for oss til vår frelse. Og tankene tok vegen videre: Hadde menneskeslekten forstått dette og ikke forvillet seg så langt bort fra korsets hellige kongeveg, hadde den sluppet å vandre sin tunge Via dolorosa i dag.

Etter at alle bildene var vigslet med vievann og røkelse, holdt biskopen korsveiandakt ledsaget av de tilstedeværende prester, og korgutter med tente lys. De alvorlige ord og den manende skildring av lidelseshistorien, som er fremstillet i relieffbildene på den nye korsvei, gjorde et sterkt inntrykk og skapte en andaktstund som lenge vil bevares i minnet. Til slutt velsignet biskopen menigheten med en relikvie fra Kristi kors, og høytideligheten ble avsluttet med at koret sang Te Deum. S.

Kirken, Kristi mystiske legem!» Elsk den med den samme kjærlighet som Kristus omfatter den med. Hans kjærlighet er så vidtfavnende at den ikke utelukker et eneste menneske og vår kjærlighet må være aktiv som hans! Og ledsaget av megen bønn som Kristus selv gjorde. Til sist uttaler Pius XII det ønske at den aller saligste jomfru Maria gjennom sin bønn vil utvirke at vi får den rette kjærlighet til Kristi Kirke, og samtidig påpeker han den plass som etter Guds plan og vilje tilkommer Herrens velsignede mor i Kristi mystiske legem.

Gottlieb W. Rieber-Mohn:

«Hellige menn.»

Tanker omkring 2 av den middelalderske
helgendiktningens hovedverker.

(Forts.)

I «Fioretti» ser en en variasjon i undrenes karakter som er forbausende, sammenliknet med den mer ensformige og monotone registrering av hovedsaklig legeunder i «Passio Olavi». Den katolske verden har alltid kjent og anerkjent underet som en form for Guddommelig åpenbaring, — den gjør det også i dag.¹ En moderne realistisk katolsk skribent gir i en artikkel² for noen år tilbake følgende forklaring på katolsk oppfatning av helgenens under: «Med helgener mener Kirken (egentlig) alle døde som er nådd fram til å se Gud som Han er. For noen enkeltes vedkommende gir Gud ved jærtegn til kjende at de har løpet løpet til ende, — disse ber også katolikker som ikke har kjent dem i livet om forbønn, og skulde helst velge sine forbilder mellom disse.» Denne oppfatning synes å stemme fullstendig over ens med innledningsordene til mirakelberetningene i «Passio Olavi»: «Det er møda verd å fortelja ein grand um dei mange undergjerningane som det tekstest Herren å gjera for å syna kor heilag den fræge martyren Olav var.»

Vår tid inntar en i høy grad skeptisk holdning overfor underet — særlig er vel dette tilfellet i den protestantiske verden. Den moderne psykologiske vitenskap har — mener mange — nådd så langt at den kan forklare underet — også lægeunderet — ut fra fenomener som auto-hypnose, suggestion o. l. Dette er en meget populær, men svakt begrunnet oppfatning. Rent bortsett fra om man kan anse «Passio Olavi» for noen troverdig kilde, er det av interesse å fastslå at de lægeunderer som er nevnt i legendene så godt som alle er av en slik karakter at hypotesen om hypnose eller suggestion kan settes ut av betraktning. Gjentatte ganger er det f. eks. mennesker med helt avskåret (fjernet) tunge — en meget anvendt straff i middelalderen — som ved helgenens hjelp får organet og taleevnen tilbake. Den psykologiske forskning kjenner selvsagt ingen eksempler på at hypnose eller suggestion kan erstatte et amputert organ. Lægeunderne av dette og liknende slag er kanskje de mest framtreddende i «Passio Olavi».

Ellers finner én, i motsetning til i «Fioretti», en utviklet sans for kilden til underberetningen. Stadig legges det vekt på hvorledes beretningen er kom-

Bønn til verneenglen
av St. Gertrud.

Jeg takker deg, Guds hellige engel, til hvis omsorg et barmhjertig forsyn har overlatt meg, for all den hjelp du yter meg i dette liv og fordi du forbereder min sjel for det kommende.

Jeg takker deg fordi du så trofast støtter meg, så omsorgsfull beskytter meg og så tappert forsvaret meg mot alle angrep fra mørkets engler.

Velsignet hver stund du arbeider på min frelse — ene Kristi kjærlighet kan lonne deg for det.

Min kjærlige vernende engel — hvor angrer jeg ikke hver gang jeg står din beskyttelse imot — hver gang jeg glemmer ditt hellige nærvær — hver gang jeg med mine feil krenker og bedrover deg, som dog er min mest trofaste og beste venn.

Tilgi meg og tap ikke tålmodigheten med meg — fortsett med å opplyse meg og lede meg.

Forlat meg ikke et øyeblikk og vær også hos meg i min siste stund. Bær da min sjel opp for den store dommer og anrop om hans barmhjertighet mot den så den får plass i den evige hvile og det evige lys må skinne for den!

Amen.

met til forfatterens kunnskap, likesom det samvittighetsfullt anføres når det fantes mange og troverdige øyenvitner til helbredelsens ekthet og varighet. I annen (biskop Øysteins) del merker en tydelig forfatterens skepsis overfor løse rykter. Han anfører med konsekvens bare vitner som han finner troverdige, — i mange tilfelle har han selv reist til åstedet for hendelsene — engang helt til Finland — for å skaffe seg førstehåndsberetninger. Edv. Bull peker i en biografisk artikkel³ på hans «meget tiltalende nøgternhet og sandhetskjærlighet».

Som rimelig er, finner de fleste av undrene sted i Norge, — oftest på navngitte steder så vel i by som i bygd, — men ellers også i Danmark, Estland, Finland, Russland og endog Bysants. Likesom av «Fioretti» framgår det av «Passio Olavi» i hvilken uhyggelig grad spedalskheten var en folkesykdom i middelalderen, og hvor hjelpeløse folkene var overfor den. Her måtte sannelig undere til. Sammenlikner en med «Fioretti», er det likeledes påfallende

¹ Kfr. «Grotten i Lourdes» — «Blodmiraklet i Napoli» — Konnersreuth — etc.

² «Katolsk propaganda» i tidsskr. «Vor Verden» mars 1927, s. 106.

³ «Eystein Erlendsson» i «Norsk Biografisk Leksikon» III, s. 626.

hvor fri skildringen i «Passio Olavi» er for beretningen om ekstase, mystisk selvpining etc. De få gangene det forekommer (bl. a. i historien om to franske mordbrennere som til bot vandrer Europa rundt i lenker) dreier det seg alltid om utlendinger. Den vesentlige årsak til denne ulikhet ligger — som vi skal se — i tidsforskjellen.

Men andre, mer originale elementer gjør seg gjeldende i det norske legendeverket. Den legendariske Olav tillegges naivt mange trekk som «Fioretti»s Frans fullstendig mangler. Likesom Olav mens han levde, var streng og nidkjær til å straffe dersom noen vanvyrdet hans religion, passer han også i sin himmelske tilværelse på at menneskene viser ham og alt hans tilbørlig respekt. Typisk i så måte er fortellingen om den danske greven som nekter sin tjenestekone å helligholde St. Olavs dagen og tvinger henne til å bakte brød på dagen. Hun på sin side adlyder, men besverger i sitt stille sinn helgenen å gjøre et kraftig jærtegn, — hvis ikke, vil hun aldri vise ham ære mer(!) «Å for eit nytt og uhøyrert underverk!» sier legenden, for St. Olav hevner seg ved å la brødene bli til stein i ovnen, og slår den forherdede greve med blindhet. Den folkelige legende har nok ikke glemt at Olav Haraldsson lot kong Rørek og andre svikefulle landsmenn blinde.

I den folkelige oppfatning er St. Olav ikke helt uimottagelig for bestikkelser, — et trekk som kanskje bundet i hans påståtte utpregede sans for gods og gull mens han levde, — men som like gjerne kan ha andre og mer nærliggende grunner. I hvert fall later det til å være alminnelig blant nordmennene å vende seg til St. Olav med et lokkende løfte om en eller annen fordel for Kirken når de riktig er i knipe: i havsnød, ved ildebrann, under farsott, i slag osv. (Det er vel ellers et alment middelaldersk trekk å vende seg til høyere makter med store, fristende løfter når noe ekstra truer. Vi finner det igjen så seint som i Luthers paniske skrekk under tordenværet utenfor Erfuhrst i 1505, da han roper: «Hilf Heilige St. Anna! Ich will ein Mönch werden!») Erkebiskop Øystein forteller selv et sted hvordan han blir oppsøkt av en flokk bergenske kjøpmenn som hadde solgt skipet sitt straks de kom i havn og no brakte ham pengene for å innfri et løfte de hadde gitt St. Olav forat han skulde fri dem av håpløs havsnød.

Mens «Fioretti» tegner bildet av en idealistisk reaksjonsbevegelse i en materialistisk tid, må en av «Passio Olavi» få et sterkt inntrykk av en tid gjennomtrengt av høye idealer og sterk religiøs trang i folket. Det blir klart for en hvilken bred plass Olavskultusen inntok i folkets bevissthet. Der er ypperlig fortalte historier om hvordan jevne, alminnelige mennesker bare ved synet av Olavsskrinet i en kirkelig prosesjon gripes av syndserkjennelse og vilje til nytt åndelig liv. Glimrende, litterært sett, er også skildringen av de 2 blinde og den stumme som under feiringen av St. Olavs fødselsdag i 1152 blir helbredet for folkemengdens øyne. Et sublimt uttrykk for middelalderprestens fortrøstning til Gud,

har vi videre i erkebiskop Øystens egen beretning om hvordan han under en inspeksjon av nybyggingsarbeider i Nidarosdomen dagen før den årlige St. Olavsfest er så uheldig å styrte ned fra et stillas og forslå seg stygt, — «med di Gud vilde at eg syndige mann skulde verta meir var um livet mitt og embetet mitt», — men likevel, ved St. Olavs hjelp får guddommelig kraft til å celebrere festgudstjenesten dagen etter. Fra det øyeblikk da han syk og segneferdig vakler over domens dørstokk, underordnes smerten den religiøse opplevelse, og med overmenneskelig kraft greier han å lede messen med preken og offer som vanlig. Dette er norsk middelalder!

Sett utelukkende under en kunstnerisk, litterær synsvinkel, må «Passio Olavi» naturlig nok underordne seg «Fioretti», — den har mer av krønikerens preg enn den sydlandske legendesamling, bare sjelden bryter en viss lyrisk sans gjennom den jevnt fortellende, nesten referatmessige tekst, og da aldri med en så rik og sprudlende fantasi eller så fine billedlige uttrykk som i «Fioretti». Likevel har den innenfor sin knappe framstillingsform rom for fart i skildringen og en viss sans for å male dramatiske effekter med sterke farger. Når den stort sett savner de mystiske elementers litterære effekt, skyldes dette selvfølgelig bl. a. tidsforskjellen fra «Fioretti» som jo er typisk for mystikken. Noe tilsvarende til «Fioretti»s før omtalte erotikkanalogi vil en likeledes lete forgjeves etter i «Passio Olavi», som jo hører til et mer umiddelbart og primitivt miljø uten sans for denslags litterært refinement. Tørt og saklig, — i høyden med litt forundret glede — fastslås begivenhetene. Henrykkelsen og ekstasen vil en stort sett savne i den nordiske holdning overfor underet, — i hvert fall er de litterære uttrykk for den overmåte behersket sammenliknet med «Fioretti»s med alle naturlige og overnaturlige sanser følte religiøse opplevelse.

Blant legendene i «Passio Olavi» gis det også noen enkelte få eksempler på den sagn- og eventyrlitteratur om kong Olav som den folkelige diktende tradisjon etter hvert skapte, hånd i hånd med historisk beretning og halv-historisk legende. Her spores lett påvirkningen fra egne og fremmede sagn- og eventyrkretser. Huldre, underjordiske, troll og alle vonde vetter er med i opptrinene og godtgjør at det i disse tilfelle dreier seg om en helt fri diktning, — ville utslag av folkefantasien som vel alltid har savnet Kirkens autorisasjon, — som ingen direkte tilknytning har til Olavskultusen i Nidaros, og som vel derfor er å betrakte som et fremmed og uvelkomende element i «Passio Olavi». Noe tilsvarende vil en forresten finne i enkelte av «Fioretti»s drømmegjengivelser (F. 26. f. eks.) som i sin frodige fantasi-fullhet minner om bokens store samtidige, Dante Alighieri. I disse trekk fjerner legendelitteraturen seg helt fra et hvert skinn av historisk troverdighet, — de er følgelig å betrakte som ren og fri folkediktning.

(Forts.)

†

Pavelig kammerherre Paus in memoriam.

Telegrafen har brakt meddelelse om at pavelig kammerherre grev *Christoffer Tostrup Paus* er avgått ved døden på sin 81 årige fødselsdag etter lengre tids sykdom. Døden rammet ham på Skodsborg sanatorium ved København, hvor han hadde latt seg innlegge fra sin bolig i Birkerød i Nordsjælland hvortil han for et par år siden var flyttet fra Sverige, medtagende en betydelig del av sine samlinger.

Kammerherre Paus var nordmann av fødsel. Han ble født i Oslo 10. september 1862 og var sønn av artillerikaptein, krigkommisær i Molde, Johan Altenburg Paus. Han var svakelig i mange år og levde for det meste i Syden. Her gikk han over til katolismen. Da Baron Wilhelm Wedel Jarsberg døde i 1922 ble Paus pavelig kammerherre etter ham, og hver vinter inntil den nuværende verdenskrig gjorde han tjeneste ved pavehoffet Rom. I en årrekke hadde han eiendommen Herrestad ved Mariefred i Sverige, og her skapte han sine store og kostbare samlinger av gamle malerier, møbler og sølvtøy. Også hans våpensamlinger hadde internasjonalt ry. Av sine samlinger gav han betydelige gaver, bl. a. til norske museer. Han var også en ansett personalhistoriker.

«Aftenposten» skriver i anledning av kammerherre Paus' død:

«Med pavelig kammerherre Christoffer Paus' bortgang har vi mistet en av de nordmenn som trenger en hel verden for å utfolde seg, og som med sin kosmopolitiske innstilling vinner fram til høye stillinger og æresverv i fremmed land. Kammerherre Paus ble av Hans Hellighet Benedict XV utnevnt til «cameriere segreto di spada e cappa» — en tittel som kan oversettes med kabinettskammerherre. Siden utnevnelsen gjorde han stadig tjeneste ved Vatikanet, også hos Pius XI, og mange nordmenn vil ha ham i takknemlig erindring for den elskverdige imøtekommenhet hvormed han formidlet dem audiens hos paven. Kammerherre Paus ble utnevnt til greve i 1923, og hans dekorasjoner er legio.

Til tross for at hans faste bosted vekslet mellom Sverige, Danmark og Italia, glemte han aldri et øyeblikk at han var norsk, og han foretok årvisse sommerreiser hit til landet. Men også i storslåtte gaver manifesterte han sin kjærlighet til heimlandet, og det som for alltid vil bevare hans navn er hans betydelige gaver til Nasjonalgalleriet. Det dreier seg da først og fremst om rekken av marmorbyster fra keisertiden.»

Etter kammerherre Paus' ønske vil hans kiste bli ført til Norge for at han kan bli stedt til hvile i sine foreldres gravsted.

I pavens privatkapell ble det 14. september lest messe for kammerherren.

For norske katolske romafarere vil dette dødsfall bety et stort savn. Kammerherre Paus var enestående hjelpsom når det gjaldt f. eks. å skaffe audiens hos den Hl.

Pastor Maeschs jordferd

fant sted under meget stor deltagelse fredag 10. september. Ikke mindre enn 15 av hans confratres bivante rekviemsmessen som ble lest av sokneprest *Bzdyl* med sokneprest *Høgh* og pater *Leo* som diakon og subdiakon. Fra Hønefoss var 18 av den derværende menighet kommet i rutebil sammen med en hel del St. Fransiskussøstre fra hospitalet med moder *Augustine* i spissen. Fra Fredrikstad såes også medlemmer av menigheten samt priorinnen for St. Josefhospitalet *mère Augustine*.

Hans høyærverdighet biskopen talte over ordene fra Matt. 25, 23: «Du gode og tro tjener gå inn i din Herres glede!»

...For noen uker siden, den 15. august, kunde den kjære konfrater, som vi no viser den siste ære, feire sitt 50 års jubileum som prest. Det er en lang arbeidsdag i Herrens vingård. I 50 år har han hver dag, når han tok på seg messeklærne, bedt denne bønn: «Herre, gi meg tilbake udodelighetens stola som jeg har tapt ved de første foreldres synd, så jeg, trass i min uverdighet, kan fortjene å gå inn i den evige glede». I alle disse årene har han bevart sin prestelige stola ren og uflekket, og no har Gud gitt ham udodelighetens stola, kalt ham inn i den evige glede, kalt ham til seg for å gi ham den lønn som han har lovet sine trofaste tjenere.

Ved en prests død blir utallige gode og hellige tanker og minner vakt til live hos alle dem han er kommet i berøring med i sitt presteliv og alle de som han har vært sjelesorger for, alle de han har dopt, undervist, ekteviet, forsonet igjen med Gud og Kirken, alle dem han har hjulpet, trøstet og styrket minnes ham i takknemmelighet og kjærlighet, og hans død maner dem på nytt til å leve slik at de fortjener en dag å bli kledd med udodelighetens stola. Og de mange han har hjulpet

far og man søkte ham aldri forgjeves når man ønsket hans bistand i råd og dåd. Mange har ham i takknemlig erindring for dette og ønsker fred over hans minne.

Rekviemsmessen

ble lest onsdag 22. september i St. Olavskirken. Celebrant var sokneprest dr. *Sund* med pastor *Høgenes* og pater *Thorn* som diakon og subdiakon. Kirken var i sitt vakreste sorgeskud og mange var samlet for å vise avdøde den siste ære. I sin tale gav soknepresten et vakkert bilde av kammerherre Paus, der som ingen annen nordmann gjennom et langt liv hadde fått tjene i vår Hl. faders personlige omgivelser. Hans noble skikkelse gjorde seg alltid gjeldende blant det pavelige odelskap, og han fikk den lykke å få oppleve flere og større kirkehistoriske begivenheter enn de fleste mennesker utenfor den evige stad. Den avdøde hadde mange venner i alle land og blant alle samfunnsklasser i kraft av sitt hjertegode vesen og fordi han alltid brukte sin høye stilling ene til å hjelpe andre. Soknepresten kom der nest inn på den alvorlige Gudspreken som ethvert dødsfall er og lyste fred over *Christopher Paus'* minne.

Hs. høyærv. biskopen meddelte absolusjonen ved båret, og det store følge satte seg no i bevegelse mot familiegravstedet på Vår Frelses gravlund, hvor pavens tro tjener no sover sin siste søvn i sitt fedrelands jord — det land han gjennom et vidtfaavnende liv aldri glemte.

over terskelen til evigheten og som han har styrket til den siste tunge reise, er hans venner deroppe i de evige boliger og ber Gud ta imot sin gode og trofaste tjener.

Slik er det i dag med menigheter hvor pastor Maesch har virket: Hammerfest, Tromsø, Fredrikstad, Stavanger, Kristiansand. Likeså Hønefoss hvor han henlevde sine siste dager. De er forenet med oss i bønn for sin kjære døde sokneprest og de husker igjen de belærende og helbringende ord han en gang har talt til dem, slik at selve hans død virker på dem som den beste og mest inntrengende preken.

Med pastor Maesch er en edel og verdig prest gått inn til evigheten. Hele hans liv kan sammenfattes i disse ord: «Dilexit Ecclesiam» han har elsket Kirken. Det var av kjærlighet til Kirken, til Kristus og sjelene, at han for 50 år siden forlot sin familie, sin heim og sitt land og kom hit til Norge for å hjelpe å gjenreise Kirken her i landet. Det var av kjærlighet til Kirken at han i alle disse årene har vært så samvittighetsfull i oppfyllelsen av sine kallsplikter og at han alltid har utført sine prestelige funksjoner med hellig alvor og verdighet. Det var av kjærlighet til Kirken at han alltid var besjelet av den største ærbødighet og lydighet mot sine kirkelige foresatte og fortæret av hellig iver for å forskjønne Guds hus overalt der hvor han virket. Han arbeidet, levde og led med Kirken. Kirkens gleder var hans gleder, Kirkens sorger hans sorger.

Og hvem ble ikke rørt over hans tjenstvillighet og gjestfrihet? Hans største glede var å kunne være sammen med sine konfratres. Han var full av forståelse for andres feil og svakheter, tenkte og talte aldri ondt om andre, men var en oppriktig venn for alle sine konfratres og en god hyrde for de sjeler som var betrodd

hans omsorg. Derfor er det vårt store, faste håp at Gud no har kledd ham med udødelighetens stola og gitt ham de gode og trofaste tjeners lønn.

Vi vil ta oss til hjerte hans siste preken, den han holder for oss ved sin død og jordeferd. Også vi må være Kirkens trofaste og lydige barn og vår vandring må være slik at vi bevarer vår sjels hvite drakt ren og uflekket, slik at vi kan fortjene en dag å bli kledd med udødelighetens stola. Ja, vår vandring må være i himmelen, hvor Kristus venter på oss, han som skal forvandle vår fornedrings legeme slik at det blir likdannet med hans herlighets legeme. Da minnes vi på en verdig måte vår kjære døde konfrater.

Og no vil vi sende våre bønner opp til Gud om at han må rense hans sjel for alle de små flekker som vandringen gjennom jordens støv kan ha etterlatt på den, og krone sin trofaste tjener med himmelens evige krone, i det vi ber den bønn som han selv så ofte har bedt for de sjeler som han har bistått i deres siste harde Kamp: «Kom, alle Guds hellige, kom dere Guds engler, ta imot hans sjel og bær den fram for Guds åsyn. Måtte Kristus som har kalt deg, ta imot deg og englene føre deg inn i Abrahams fang» (Rit. Rom.).

Herre gi din tjener den evige hvile
og la det evige lys skinne for ham

Amen.

Hans høyærverdighet meddelte deretter absolusjonen ved båren og et stort følge ledsaget no pastor Maesch på hans siste ferd fra St. Olavskirken til Vår Frelsers gravlund, hvor kisten ble senket ned i den nye prestegrav i nærheten av den gamle og de siste bønner bedt, det siste vievann stenket, den siste røkelse ofret..

R. I. P.

Her hjemme.

Oslo. Mariakongregasjonen hadde sitt første selskapelige møte etter ferien søndag den 19. september i foreningslokalet. Det var bra fram møte. Etterat prefekten, Martha Østensvig hadde ønsket oss velkommen, fikk vi et skjønt foredrag av dominikanerpater Thorn om den hl. Augustin. Pateren tegnet for oss i spredte trekk et klart bilde av denne store kirkefaders søken etter sannheten, hans mange og harde kamper før han tok imot den og til slutt hans store takknemmelighet og glede over å være blitt barn av den katolske Kirke. Det interessante foredrag ble påhørt med den største lydhørhet. Til aftenens kunstneriske underholdning var vi så heldige å ha Signe Gundersen som sang noen yndige sanger for oss med sin klare, lyse stemme. Til slutt hadde vi diskusjon over en del indre anliggender. *Sekr.*

Arendal. Også soknepresten i St. Franciskusmenigheten, Arendal, utsender no soknebreve til sine soknebarn. Det første omhandler søndagsmessens betydning. I den forbindelse henlede oppmerksomheten på den lille brosjyre «Din messe og Ditt liv», særtrykk av «St. Olav», som no er utkommet og har vakt så stor interesse over alt. — Derne framsettes et viktig program for høsten hvorav det ses at menighetsforeningen skal avholde sine ukentlige møter i skolelokalene og at den til alles glede vil bli ledet av mgr. Kjelstrup så lenge han blir i Arendal. Den omfatter alle katolske damer, men det er også anledning for annerledes troende å bli med. Ungdommen har dannet en sangforening med særlig henblikk på gregoriansk koral og flerstemmig messe. — I et tilbakelikk nevnes med stor takknemmelighet pater Finn Thorn. O. P.s retrettforedrag. — En menighetstur til Froland

og en friluftsmesse Olsokdagen samt en vellykket jubileumsfest er strålende minner for dem som var med. — Et avholdt medlem av menigheten, frk. Randi Bjørnsen er avgått ved døden. Om henne skriver soknepresten: «Randi var syk lenge. Men hun var tålmodig. Hun gledet, hun oppbygget oss. Hun gav oss et kjært og lysende minne. Og en lengsel: kunde jeg være tålmodig, vennlig, kjærlig som hun, midt i min lidelse, i mine gjenvordigheter. No er hun gått heim. Måtte hun hvile i fred! Måtte Herren la det evige lys skinne for henne!»

Syilling. Tirsdag den 7. ds. feiret pater Leo sitt 25 års jubileum som fransiskaner. Kirken og klostret var vakkert pyntet med et veld av blomster, og telegraflinjen til Syilling sendte uavlatelig hilser og gratulasjoner fra fjern og nær. Jubilanten leste selv levittmessen, assistert av soknepresten i Drammen, pastor Laudy, og pater Novatus fra Oslo. Til stede på festen var dessuten pater Rommelse, pastor Hogenes og br. Martin, seinere på dagen også pater Bzdyl. Før messen holdt pater Leo en liten tale, og mintes i den hellige Frans' ånd alle de velgjerninger han hadde mottatt av vår Herre i disse 25 år. Som avslutningssalme hadde pateren av meget lett forståelige grunner valgt: Store Gud, vi lover Deg. I kommunitetssalen hadde søstrene arrangert en stilfull fest til ære for vår broder Leo og hans fransiskanske dyder. Men pateren tok alt med stor ro og i stor ydmykhet. *Deltaker.*

RETTELSE: Vi er blitt gjort oppmerksom på at *M a r t h a B a s s o*, over hvem vi brakte en nekrolog i forrige nummer, var ugift — altså frøken og ikke som vi ved en lapsus skrev frue.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.